

ГОМЕОСТАТИЧНИЙ МЕХАНІЗМ КООРДИНАЦІЇ РЕЗУЛЬТАТІВ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

***Піддубний І.О., к.е.н., професор,
Піддубна Л.І., д.е.н., професор (ХНЕУ ім. С. Кузнеця)***

У статті проаналізовано механізм функціонування системи «підприємство – зовнішній ринок» як гомеостатичної системи; розроблено гомеостатичну модель регулювання та координації результатів в системному комплексі міжнародної економічної діяльності підприємства, що ґрунтується на збалансуванні його внутрішніх і зовнішніх результативних потоків.

***Ключові слова:* регулювання, координація, результати, система, підприємство, зовнішній ринок, гомеостатична модель.**

ГОМЕОСТАТИЧЕСКИЙ МЕХАНИЗМ КООРДИНАЦИИ РЕЗУЛЬТАТОВ В СИСТЕМЕ МЕЖДУНАРОДНОЙ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

***Піддубний І.О., к.э.н., профессор,
Піддубная Л.И., д.э.н. профессор (ХНЭУ им. С. Кузнеця)***

В статье проанализировано механизм функционирования системы «предприятие – внешний рынок» как гомеостатической системы; разработано гомеостатическую модель регулирования и координации результатов в системном комплексе международной экономической деятельности предприятия, что обосновывается на збалансировании его внутренних и внешних результативных потоков.

***Ключевые слова:* регулирование, координация, результаты, система, предприятие, внешний рынок, гомеостатическая модель.**

HOMEOSTATIC MECHANISM OF COORDINATION OF RESULTS IN THE ENTERPRISE INTERNATIONAL ECONOMIC ACTIVITY SYSTEM

***Piddubny I.O., Ph.D. in Economics, Professor,
Piddubna L.I., Doctor of Economics, Professor (KNEU named after S. Kuznets)***

Basing on the homeostatic approach, the processes of formation, movement, correlation and interdependence of the productive flows in the systemic complex of international economic activity of enterprises are investigated in the article; the homeostatic model is developed where the dynamic equilibrium is supported by the mechanism of self-regulation of the productive flows.

Considering the international economic activity of the enterprise as a systemic complex including the enterprise, the external market and the institutional & regulatory space of their

interaction, the mechanism of realization of its functioning goals and coordinating of the productive flows within the complex are revealed.

Available scientific developments aimed to form a modern model basis for management of compound socio-economic systems do not fully reflect the specifics of inter-system interaction of elements in the systemic complex of international economic activity of enterprises what requires additional research and necessity to apply a new methodology.

Determining of critical zones in the functioning of production and market systems allows us to identify the necessary preconditions for supporting their homeostasis and integrating into the systemic complex of international economic activity of an enterprise:

- 1. "mirror" inclusion into the systemic complex of production and market systems, when the output results of the first one are the input for the second;*
- 2. formation of double feedback between production and market systems;*
- 3. parameters asymmetry of production and market systems functioning is not to exceed their certain critical boundary.*

Homeostatic model of regulation and coordination of results in the system of international economic activity of the enterprise includes:

- regulatory parameter – the result of the system complex functioning (object of management);*
- management body (subject of system complex management);*
- two controlled inversing systems or two regulators of productive flows in the international economic activity system complex.*

Keywords: *regulation, coordination, results, system, enterprise, external market, homeostatic model.*

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими чи практичними завданнями. В умовах зростаючої турбулентності світових товарних ринків підвищеної уваги науковців набуває проблема забезпечення сталого розвитку складних соціально-економічних систем, до яких відноситься й системний комплекс міжнародної економічної діяльності підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти збалансованості економічного розвитку підприємств висвітлені у працях таких вітчизняних і зарубіжних вчених, як Прангішвілі І. В. [1], Макін А. [2], Геєць В.М. [3], Клебанова Т.С. [4], Христиановський В.В. [5], Тищенко О.М., Кизим М.О. [6]. При цьому, вітчизняні вчені зосереджують дослідження переважно у напрямі формалізації та моделювання розвитку соціально-економічних систем в умовах системних дисбалансів.

В роботах сучасних українських вчених досліджень проблем збалансування

результатів в системі міжнародної економічної діяльності підприємства не існує. Гомеостатичний підхід до опису процесів збалансування результатів в цих системах використовується вперше.

Метою статті є розробка та обґрунтування механізму регулювання та координації результатів в системі міжнародної економічної діяльності підприємства на основі гомеостатичного підходу.

Виклад основного матеріалу
Проблема функціонування системи «підприємство-зовнішній ринок» як гомеостатичної системи ще не висвітлювалася у вітчизняній науковій літературі. Проте застосування аналітичного інструментарію гомеостатики з теоретичної і практичної точки зору є дуже важливим, оскільки дозволяє з'ясувати механізм координації результативних потоків у складних системах, що формує підґрунтя розробки концептуально нових управлінських моделей.

Поняття гомеостаз (від грецьких *homios* – однаковий і *statis* – стан) вперше було введено У. Кенноном [7] в кінці 20-х рр. XX ст. в процесі розвитку ідей фізіолога К. Бернара і виявилось настільки продуктивним для опису властивостей складних систем, що набуло поширеного використання в системному аналізі і синтезі, у тому числі, соціально-економічних систем.

Опис гомеостазу як властивості системи управління, що забезпечує підтримку динамічної рівноваги життєво важливих параметрів організму вперше здійснено У. Ешбі [8], а в описі функцій головного мозку Ф. Перлсом [9]. Стосовно соціальних систем він вперше здійснений у роботі Н. Віннера [10], а у формалізованому виді – у роботі В. Новосельцева [11], в якій запропоновано опис гомеостазу системи в термінах простору станів, де вхідним сигналом є потреба системи у речовині та енергії (темпи їх споживання), а вихідним – темпи їх входження у систему. Пропонований В. Новосельцевим підхід до формалізованого опису гомеостазу був розвинутий у наступних дослідженнях із визначенням критично важливих параметрів функціонування організаційних систем, вихід за межі яких веде або до їх руйнування або до зниження їх усталеності. За теорією функціональних систем, таким агрегованим параметром стану функціонування системи економічного розвитку є **результат**, який віддзеркалює процеси виробництва, обміну і споживання та адекватні їм результативні потоки. Гомеостатичний підхід дозволяє на сучасній науковій основі дослідити процеси формування, руху, взаємозв'язку та взаємобумовленості результативних потоків і розробити гомеостатичну модель функціонування системи економічного розвитку, в якій динамічна рівновага підтримується механізмом саморегулювання результативних потоків.

Будь-яка гомеостатична модель, згідно з [1, с. 329] включає як мінімум дві протилежності, які в автономному режимі

являють собою системи, що можуть функціонувати як в сталому, так і в несталому режимах. В системному комплексі міжнародної економічної діяльності підприємства цими протилежностями є виробнича і ринкова системи, які інтегруються в єдину систему «підприємство-зовнішній ринок» із єдиним механізмом регулювання потоків результативності. Кожна із цих систем, у свою чергу, містить протилежності, які знаходяться у динамічній взаємодії. У виробничій системі ці протилежності формуються у площині «витрати-випуск» або «затрати-результати». Критична зона взаємозв'язків цих протилежностей визначається існуванням межі, в якій співвідношення витрат і результатів веде до розпаду та руйнації виробничої системи як цілого. Для ринкової системи суперечливі начала її функціонування пов'язані з поняттями «індивідуальний результат ринкового агента» і «сукупний результат функціонування системи», за яким приховується складний механізм координації результатів та забезпечення таких важливих параметрів ринку як структура, рівновага попиту і пропозиції.

В сучасних дослідженнях [12-14] аналіз системи «підприємство – зовнішній ринок» здійснюється, переважно, у площині креативної функції підприємства – його здатності виробляти товари/послуги, що мають відповідати запитам зовнішнього ринку. За таким підходом модель формування результатів взаємодії підприємства і зовнішнього ринку віддзеркалює лише один «активний» елемент системи – підприємство, що «генерує» здатність, яку зовнішній ринок має «абсорбувати». Якщо, згідно з [15, с. 74] виходити із системного розуміння результату, що породжується складом, зв'язками і взаємодією компонентів системи, то функціональна роль зовнішнього ринку, як і механізм його взаємодії з підприємством, у цій моделі залишаються невизначеними.

Проблема з'ясування механізму взаємодії підприємства і зовнішнього ринку зумовлюється тим, що вони є неоднорідними системними агрегаціями, що функціонують на основі різних законів, цілей і принципів. Це вимагає застосування методів аналізу, які б, з одного боку, були «нейтральними» до властивостей підприємства і зовнішнього ринку, а з іншого – визначали сутнісно-необхідні передумови їх інтегрування у системний комплекс міжнародної економічної діяльності підприємства. Інакше – модель функціонування системи «підприємство-зовнішній ринок» має віддзеркалювати принципи взаємодії та ключові властивості неоднорідних взаємодіючих систем. Реалізацію цих вимог забезпечує системно-функціональний підхід, згідно з яким «загальним знаменником» систем є результати їх функціонування та можливість їх формалізованого опису у термінах простору станів. Розглядаючи міжнародну економічну діяльність підприємства як системний комплекс, що включає підприємство, зовнішній ринок та інституційно-регулятивний простір їх взаємодії, можна з'ясувати механізм реалізації цілей її функціонування та координації результативних потоків усередині комплексу.

Складність формалізованого опису поведінки виробничої системи зумовлюється не тільки циклічним характером її розвитку, а насамперед – нелінійністю формування результатів її розвитку у просторі і часі. Проблема нелінійності – зміни шкали та принципів оцінювання результатів функціонування виробничої системи – в усій її гостроті виникає за межами власне виробничої системи – тоді, коли підприємство, галузь, регіон, економіка країни у цілому вимушені виходити у ринково-конкурентний простір з метою збуту (реалізації) кінцевих результатів виробничої діяльності (товарів, послуг). Умови відтворення виробничої системи в цій ситуації визначаються як вихідними результатами її функціонування,

так їх вхідним значенням для зовнішніх ринків. Термін «вихідні результати» відноситься саме до системи як суб'єкта виробництва, а термін «вхідні результати» – до системи як суб'єкта взаємодії з ринковою системою. Суб'єкт виробництва і суб'єкт взаємодії – це системна призма соціогенезу економічної діяльності, коли в умовах її ринкової організації суб'єкт виробництва вимушений виступати у взаємодію з іншими агентами.

Вихід суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності у міжнародний економічний простір породжує ту ситуацію невизначеності, що пов'язана із переходом від номінальної шкали оцінки результатів його діяльності до шкали відносин (рангів), коли продуценти зовнішнього ринку порівнюються і ранжируються не у відповідності із абсолютними (внутрішніми) результатами їх функціонування, а на основі «внеску» цих результатів у загальний результат функціонування зовнішнього ринку. Такий принцип координації результатів та упорядкування суб'єктів ринку базується на порівнянні ключових властивостей потенціалів продуцентів зовнішнього ринку, а узагальнений показник «внеску» віддзеркалює конкурентний потенціал суб'єкта ринку.

Формалізований опис ситуації нелінійності формування результатів виробничої системи наведено на рис. 1, де стан системи у певний момент часу $Z(t)$ відображається функцією $F(t)$, яка на інтервалі $(0 - t_0)$ описує результати функціонування системи за абсолютним (номінальним) значенням, а на інтервалі $(t - t_1)$ – за шкалою відносин (рангів).

Згідно з рис. 1, абсолютне (номінальне) значення стану виробничої системи (відрізок $t_0 - 1 - t_0$) зазнає істотних змін на вході у зовнішній ринок (відрізок $t_0 - t_1$), в якому стан системи оцінюється за шкалою відносин (рангів). Ці зміни в оцінці стану функціонування виробничої системи зумовлюються конкурентним механізмом

формування та вилучення потенціалу зовнішнього ринку, що здійснюється на підставі порівняння потенціалів і визначення позитивно релевантних

властивостей потенціалу виробничої системи, що відповідають запитам зовнішнього ринку.

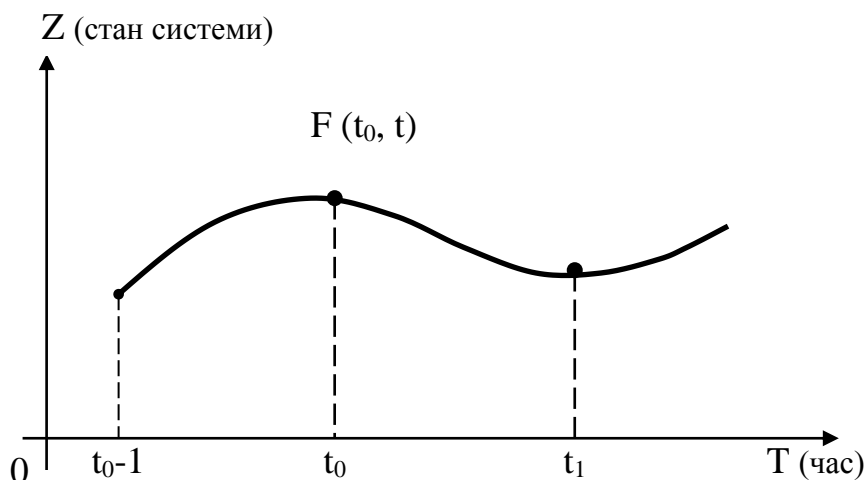

Рис. 1. Зміна функції станів виробничої системи при входженні у зовнішній ринок

У побудові моделі гомеостатичного саморегулювання ринкової системи принципово важливим є врахування фактору перманентного витоку із неї під тиском конкуренції певної частини внутрішніх результатів, що спричинює її «деформацію» та ентропійний розпад.

Цілеспрямований характер виробничої системи визначає вектор її руху та мету інтегрування у зовнішній ринок. Проте, реалізація цієї мети здійснюється не автоматично, а за наявності певних передумов, що забезпечують зчеплення і взаємодію виробничої системи із зовнішнім ринком. З'ясування цих передумов та причинно-наслідкових механізмів їх формування логічно виводить на необхідність включення у дослідницький процес моделі гомеостатичного саморегулювання ринкової системи (рис.2).

У наведеній на рис. 2 моделі внутрішній потік результативності формується усередині ринкової системи і зазнає розщеплення під тиском конкуренції. Зовнішній потік результатів має екзогенне походження і генерується

виробничими системами, що функціонують у поляризованому ринковому просторі. Він спрацьовує у разі порушення результативного балансу системи через зворотній зв'язок. З'ясування критичних зон у функціонуванні виробничої і ринкової систем дозволяє визначити такі необхідні передумови підтримки їх гомеостазу:

1. «дзеркальне» включення у системний комплекс виробничої і ринкової систем, коли вихідні результати першої є вхідними для другої;
2. формування подвійного зворотного зв'язку між виробничою і ринковою системами;
3. асиметрія параметрів функціонування виробничої і ринкової систем не повинна перевищувати їх певну критичну межу.

Гомеостатична модель координації результатів в системі міжнародної економічної діяльності підприємства наведена на рис. 3.

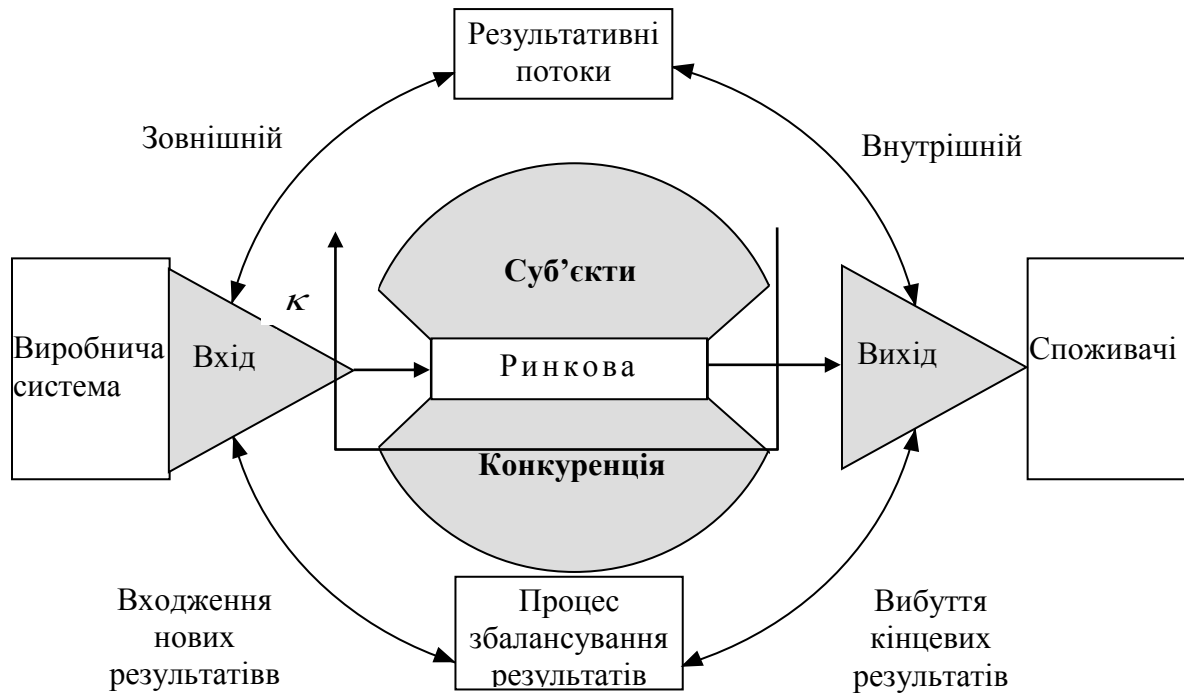

Рис. 2. Модель гомеостатичного саморегулювання результативних потоків у ринковій системі

Згідно з рис. 3 модель регулювання та координації результатів у системі міжнародної економічної діяльності підприємства включає:

- регулятивний параметр – результат функціонування системного комплексу економічного розвитку (об'єкт управління);
- орган управління (суб'єкт управління системним комплексом);
- дві керовані системи-протилежності або два регулятори результативних потоків.

Гомеостаз системного комплексу економічного розвитку (рис. 3) забезпечується, якщо: $Y_{\Sigma} = Y_1 + Y_2$, – тобто відповідає завданню суб'єкта управління і сигналу, що поступає на його вхід через зворотній зв'язок.

Сигнал зворотного зв'язку, що формується як $\Delta_{\Sigma} = X_{\Sigma} - Y_{\Sigma}$, так впливає на входи виробничої і ринкової систем, щоб забезпечити $\Delta_{\Sigma} \rightarrow 0$. Рішення суб'єкта (рис. 3) можуть як узгоджувати взаємодію виробничої і ринкової систем, так і дестабілізувати її, що спричинює

міжсистемний конфлікт і гомеостатична система зазнає негативних змін.

У випадку розриву вхідного сигналу X_{Σ} гомеостаз «зникає» і відбувається повна руйнація системного комплексу.

Якщо розмикається ланцюг вхідних сигналів X_1 і X_2 виробничої і ринкової систем, то відбувається односторонній «параліч» системного комплексу, коли «закупорюється» або потік результатів виробничої системи ($Y_1 \rightarrow 0$) або ринкової системи ($Y_2 \rightarrow 0$).

Максимальний рівень невизначеності у функціонуванні системного комплексу настає у випадку розриву глобального зворотного зв'язку, коли гомеостатичний принцип регулювання результатів перестає функціонувати і виникають передумови розщеплення системного комплексу на автономні системи з усіма наслідками щодо зниження рівня їх функціонування. У випадку розвитку локального зворотного зв'язку однієї із систем розвитку вихідні сигнали Y_1 або Y_2 набувають «деформації» або спотвореного значення.

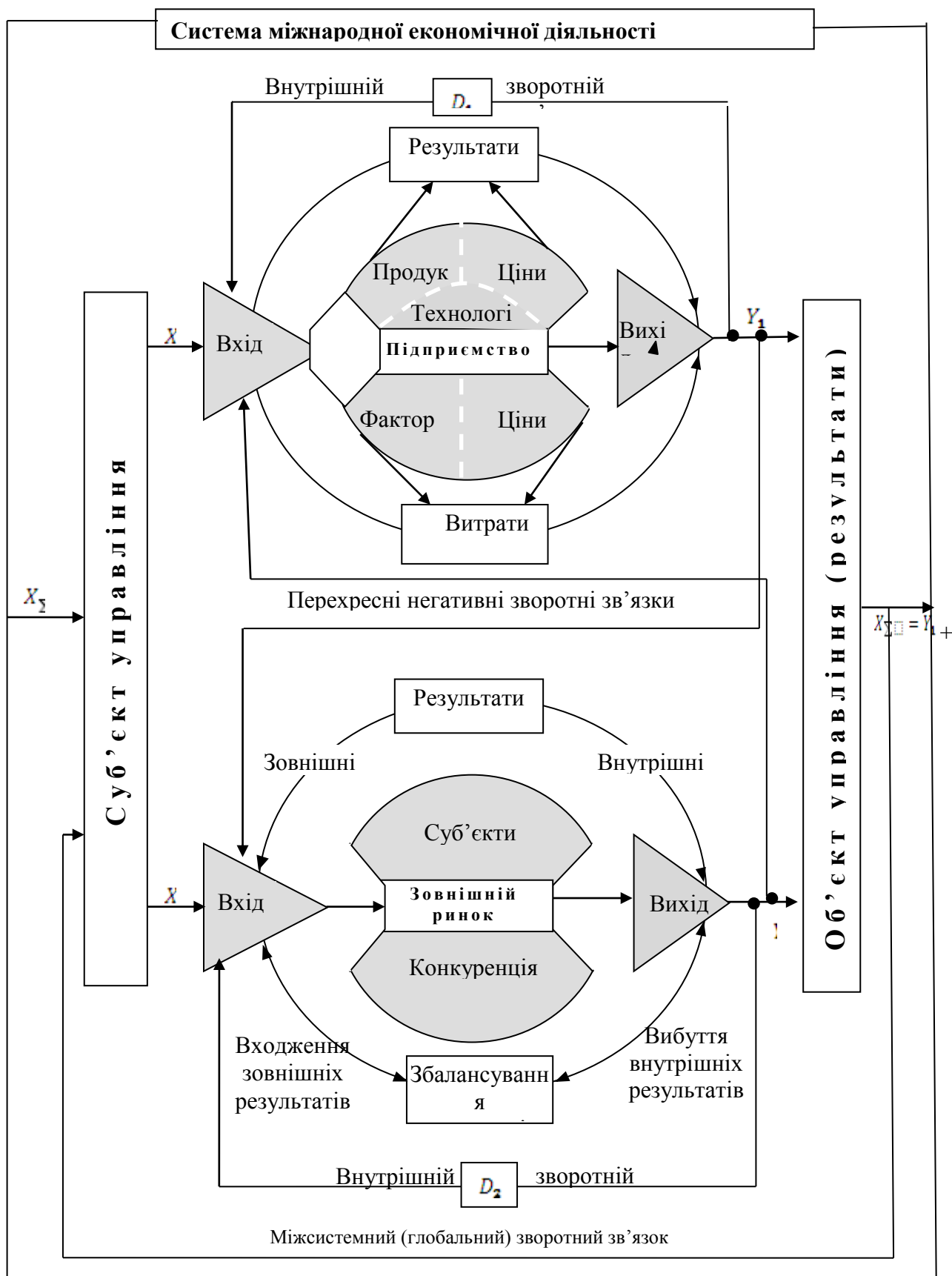

Рис. 3. Гомеостатична модель регулювання та координації результатів у системі міжнародної економічної діяльності підприємства

Усталеність гомеостатичного функціонування системного комплексу міжнародної економічної діяльності підприємства (рис. 3) може бути порушена, якщо: а) послаблюються міжсистемні зв'язки виробничої і ринкової систем через зниження якості міжсередовищного (інституційного) простору взаємодії; б) знижується якість управління з боку суб'єкта внаслідок обмежень або недосконалості інституційного поля взаємодії; в) зовнішнє середовище здійснює велике збурення на системний комплекс; г) інформаційна база управління є недостатньо якісною і містить значну частку інформаційного «шуму» або дезінформації. Для підвищення усталеності в системному комплексі мають бути задіяні ефективні компенсуючі або балансуєчі механізми, що зменшують рівень «пульсації» вихідних параметрів розвитку. У цьому контексті важливого значення набуває застосування багаторівневих ієрархічних моделей регулювання та управління [19], в яких глибина адаптації зростає від вищого ієрархічного рівня до нижчого.

Пропонований теоретичний і методологічний ракурс дослідження дозволяє висвітлити міжнародну економічну діяльність підприємства як об'єктивний і закономірний процес зовнішньоекономічної взаємодії та як упорядковану сукупність характеристик, категорій, закономірностей та причинно-наслідкових зв'язків, що обумовлюють системний механізм формування і відтворення її результатів. Методологічні новації, що складають стрижень пропонованого підходу, цілком узгоджуються із системним вектором сучасного теоретичного і методологічного пошуку, а їх наукова цінність визначається перспективою формування на їх основі адекватної предмету дослідження і з більш високим рівнем концептуалізації теоретичної моделі управління результатами в міжнародній економічній діяльності підприємства,

розробка якої стає логічним кроком подальших досліджень.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Прангишвили И.В. Системный подход и общесистемные закономерности / И. В. Прангишвили. – М. : СИНТЕГ, 2000. – 528 с.
2. Makin A.J. Global Imbalances, Exchange Rates and Stabilization Policy /A.I. Makin.- Basingstoke: PalgraveMacmikkan, 2009.- 176 p.
3. Геєць В.М. Економічна кібернетика /В.М. Геєць, Ю.Г. Лисенко, В.М. Вовк, І.С. Благун, В.В. Вітлінський//Підручник у 2 т.- Донецьк:ТОВ «Юго-Восток, ЛТД», 2005. -508 с.
4. Клебанова Т.С., Гурьянова Л.С., Зима А.Г., Чернова Н.Л. Модели оценки и анализа цикличности развития экономической системы /Моделирование социально-экономической системы: теория и практика: Монография: /Под ред. В.С. Пономаренка, Т.С. Клебановой, Н.А. Кизима. – Х.: ФАП Александрова И. М.; ИД «ИНЖЭК», 2011. – с. 183-197.
5. Христиановский В.В, Щербина В.П. Анализ несоответствия в динамических моделях экономических процессов. – Вісник Хмельницького національного університету. – Том.1, Економічні науки. – Хмельницький, 2006.- с. 21-32.
6. Тищенко А.Н., Кизим Н.О., Догадайло Я.В. Экономическая результативность деятельности предприятий: Монография.-Х: ИД «ИНЖЭК», 2005. – 144 с.
7. Cannon W. The wisdom of the body / W. Cannon – London, Kegan Paul, French, Frubner and Co., 1992. –Р. 237–301.
8. Эшби У. Р. Конструкция мозга / У. Р. Эшби; [пер. с англ.]. – М.: Иностр. лит., 1962. – 362 с.
9. Perls F. The gestalt approach eye witness to therapy Science Behavior / F. Perls – Books, 1973.
10. Винер Н. Кибернетика, или Управление и связь в животном и машине

/ Н. Винер. – [2-е изд.] – М. : Сов. Радио, 1968. – с. 322.

11. Новосельцев В.Н. Гомеостаз систем управления/ В.Н. Новосельцев // Автоматика и телемеханика. – 1973. – № 5. – С.98–114.

12. Воронкова А.Е. Управлінські рішення в забезпеченні конкурентоспроможності підприємства: організаційний аспект :Монографія/ А.Е. Воронкова, Н.Г. Калюжна, В.І. Отенко – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2008. – 512 с.

13. Конкурентоспроможність національної економіки. За ред. Б.Є. Кваснюка. – К. : Фенікс, 2005. – 582 с.

14. Криворотов В.В. Методология формирования механизма управления конкурентоспособностью предприятия. / В.В. Криворотов. – Екатеринбург: УГТУ-УПИ, 2007. – 238 с.

15. Основы теории системного подхода / В. Колесников. – К. : Наук. думка, 1988. – 176 с.

16. Месарович М. Теория иерархических многоуровневых систем / М. Месарович, Д. Мако, И. Такахаха. – М. : Мир, 1973. – 344 с.

REFERENCES

1. Prangishvili I.V. (2002) Sistemnyy podkhod i obshchesistemnye zakono-mernosti [System approach and system-wide regularities]. Moscow: SINTEG (in Russian)

2. Makin A.J. (2009) Global Imbalances, Exchange Rates and Stabilization Policy. Basingstoke: PalgraveMacmikkan

3. Heiets V.M., Yu.H. Lysenko, V.M. Vovk, I.S. Blahun, V.V. (2005) Ekonomichna kibernetika Pidruchnyk u 2 t. [Economic Cybernetics]. Donetsk: TOV «Yuho-Vostok, LTD (in Ukrainian)

4. Klebanova T.S., Gur'yanova L.S., Zima A.G., Chernova N.L. (2011) Modeli otsenki i analiza tsiklichnosti razvitiya ekonomicheskoy sistemy [Models of evaluation and analysis of cyclical

development of the economic system]. Modelirovanie sotsial'no-ekonomicheskoy sistemy: teoriya i praktika [Modeling of the socioeconomic system: theory and practice]. Kharkiv: «INZhEK», pp. 35-45

5. Khristianovskiy V.V, Shcherbina V.P. (2006) Analiz nesootvetstviya v dinamicheskikh modelyakh ekonomicheskikh protsessov [Analysis of inconsistencies in dynamic models of economic processes]. Newsletter of Khmelnytsky National University, Vol.1, p. 21-32.

6. Tishchenko A.N., Kizim N.O., Dogadaylo Ya.V. (2005) Ekonomicheskaya rezul'tativnost' deyatelnosti predpriyatiy: Monografiya [Economic performance of enterprises: Monograph]. Kharkiv: «INZhEK» (in Russian).

7. Cannon W.(1992) The wisdom of the body. London, Kegan Paul, French, Frubner and Co

8. Eshbi U. R. (1962) Konstruktsiya mozga [Brain construction]. Moscow: Inostr. lit. (in Russian).

9. Perls F. (1973) The gestalt approach eye witness to therapy Science Behavior. F. Perls – Books

10. Viner N. (1968) Kibernetika, ili Upravlenie i svyaz' v zhivotnom i mashine [Cybernetics, or Control and communication in the animal and the machine]. Moscow: Sov. Radio

11. Novosel'tsev V.N. (1973) Gomeostaz sistem upravleniya [Control systems homeostasis]. Automation and Remote Control. – Vol. № 5. – p.98–114.

12. Voronkova A.E., Kaljuzhna N.Gh., Otенko V.I. (2008) Upravlinsjki rishennja v zabezpechenni konkurentospromozhnosti pidpryjemstva: orghanizacijnyj aspekt :Monoghrafija [Management in the International Competition of Entrepreneurship: Organizational Aspect: Monograph]. Kharkiv: «INZhEK» (in Ukrainian)

13. Kvasnjuk B.Je. (2005) Konkurentospromozhnistj nacionaljnoji ekonomiky [Competitiveness of national economics]. Kiev: Feniks ((in Ukrainian)

14. Krivorotov V.V. (2007) the theory of systemic hike]. Kiev: Nauk. Metodologiya formirovaniya mekhanizma upravleniya konkurentosposobnost'yu predpriyatiya [Methodology of formation of the enterprise competitiveness management mechanism]. Yekaterinburg: UGTU-UIP (in Russian).
15. Kolesnikov V. (1998) Osnovy teorii sistemnogo pokhoda [Fundamentals of the theory of systemic hike]. Kiev: Dumka (in Russian).
16. Mesarovich M., Mako. D., Takakhara I. (1973) Teoriya ierarkhicheskikh mnogourovnevnykh sistem [Theory of hierarchical multilevel systems]. Moscow: Mir (in Russian).

УДК 338.2

АНАЛИЗ ПРОБЛЕМ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ МАШИНОСТРОИТЕЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ УКРОБОРОНПРОМА

*Сухорукова Т.Г., к. э. н., доцент,
Дорошенко Д.А., магистр,
Литвин С.В., магистр (УкрГУЖТ)*

В статье проведен анализ развития отечественного машиностроения в целом и предприятий оборонно-промышленного комплекса Украины, в частности, за последние 20 лет. Машиностроение всегда было базой формирования валового национального продукта Украины. Оно занимает первое место в мире среди других отраслей по числу занятых и по стоимости выпускаемой продукции. На момент обретения независимости машиностроительный комплекс был одним из самых развитых секторов экономики республики. Однако сегодня и ученые и практики понимают, что «советский» потенциал отрасли практически иссяк, а, следовательно, нужна новая индустриализация экономики. Государственный концерн «Укроборонпром» представляет собой объединение предприятий оборонно-промышленного комплекса Украины, находящихся под государственным управлением. С точки зрения развития экономики, предприятия ОПК выполняют ряд важных функций: производственную: участвуют в формировании ВВП; социальную: создают и заполняют рабочие места; налоговую: делают отчисления в бюджеты страны; экспортно-валютную: поставка за рубеж продукции военного назначения; обеспечение валютных поступлений; инновационную: использование и развитие передовых технологий при производстве продукции. Отмечается, что сегодня отечественное машиностроение, в том числе и оборонное, не может выступать в качестве примера финансовой стабильности, конкурентоспособности и инвестиционной привлекательности. Количество предприятий отрасли ежегодно сокращается. Сокращение предприятий машиностроения является основной причиной нестабильных объемов производства машиностроительной продукции. В относительном выражении расходы бюджета Украины на оборону соответствуют мировым стандартам. В Украине расходы на оборону постоянно растут; однако, большая их часть связана с приобретением зарубежной техники и содержанием соответствующих администраций, а не с